

Talousvaliokunta tiistai 19.03.2024 klo 12.10 / HE 7/2024 vp / Lausuntopyyntö

Kirjallinen lausunto alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta – Kyrö Distillery Company

Yleisesti hallitusohjelman muutoksista alkoholilainsäädäntöön;

- Kyrö Distillery Company tukee vahvasti hallitusohjelman kirjauksia alkoholilainsäädännön muutoksia. Erityisesti valmistuspaikalta ulosmyynnin salliminen, alkoholikaupan verkkomyynti sekä kotiinkuljetuksen salliminen ovat hyviä muutoksia. Myös alkoholipolitiikan sääntelyn siirtämien Sosiaali- ja Terveysministeriöstä Työ- ja elinkeinoministeriöön on erittäin kannatettava muutos.
- Kuitenkin alle 15% viinien vapauttaminen PT-kauppaan ei ole Kyrö Distillery Companyn mielestä mielekäs muutos. Se olisi EU-lainsäädännön vastainen valmistustavan nostamisella kilpailueduksi ja romahduttaisi Alkon taloudellisen olemassaolon mahdollisuudet. Näemme, että paras vaihtoehto olisi pysyä nykymallissa ja mikäli muutoksia tehdään, on vapautettava kerralla kaikki alkoholiryhmät ja väkevyydet päivittäistavarakauppaan.

Lausunto alkoholilainsäädännön 17 ja 26 §:n muuttamisesta;

Kyrö Distillery Company on lakiesitystä vastaan sen valmistustaparajoitteen vuoksi. Alkoholilainsäädännön asteittainen vapauttaminen on kuitenkin asia, johon myös Kyrö Distillery kannustaa hallitusta.

Tiivistelmä perusteluista:

- Alkoholilain valmistustapaan kohdistuva rajoitus perustuu väärään olettamukseen ja on toisaalta ristiriidassa tavoitteensa kanssa.
 - o Tavoite; vähentää nuorten tyttöjen alkoholihaittoja sulkemalla 5,5-8%:t tislattut juomasekoitukset pois PT-kaupasta
 - o Todellisuus;
 1. Tyttöjen muut suosikkikategoriat ovat siideri ja matalaprosenttiset viinit, joiden saatavuutta lisätään merkittävästi.
 2. Juomasekoituksia voidaan tehdä myös käymisteitse ja niiden makuprofiili voidaan saada yhtä miellyttäväksi kuin tislattusta

juomasekoituksesta, joten valmistustaparajoite ei estä ongelman syntyä.

3. Olut on poikien suosikkikategoria ja tällä lainsäädännöllä vahvojen oluiden saatavuutta lisätään huomattavasti ja samaan aikaan valmistelussa oleva valmisteveron alennus oluille on myös kannustamassa poikien alkoholinkäyttöä. Tämä on hyvin ristiriidassa tämän lainsäädännön tavoitteiden perusteluihin.

- Tislaamalla tuotettujen juomasekoitusten tuottajat ovat 92%:sti suomalaisia, joten tämä syrjii suuresti kotimaista tuotantoa. Tämä on ristiriidassa lakivalmistelussa esiin tuotuun reilun ja avoimen kilpailun edistämisen tavoitteeseen.
- Tutkimusten mukaan alkoholin valmistustavalla ei ole merkitystä alkoholin terveysvaikutuksiin.
- On huomattavaa, että 85:stä lausunnon antajasta lähes kaikki ovat lakia vastaan esitetystä muodossaan ja lain henkeä mukailevat vaativat valmistustaparajoitusta poistettavaksi.
- Tämä lakiesitys ei ole hengeltään EU:n lainsäädännön mukainen, koska se on valmistustapaan perustuen syrjivä, eikä perustelut ole faktoihin perustuvia. Uskomme, että voimaantullessaan tämä laki viedään EFTA:n tuomioistuimeen ja todetaan EU-lainsäädännön vastaiseksi.

Kommentit lakiesitykseen kappaleittain:

Valmistelu 1.2:

- Esityksessä viitataan siihen, että valmistustapa -rajoitteella pystytään ehkäisemään erityisesti tyttöjen juomista. Vaikka suoraan valmistelutekstissä sitä ei tuotu esille, uskomme sillä viitattavan ns. limuviinoihin ja että käymisteitse valmistetusta limuviinasta ei saa niin hyvänmakuista ”limuviinaa” kuin tislatusa tuotteesta. Jo tämä hypoteesi on väärä. Käymisteitse valmistetusta ”limuviinasta” on mahdollista saada maultaan täysin vastaavaa kuin tislatusa alkoholista. Tästä teimme jopa testin;
 - o Hain Alkosta halvinta valkoviiniä laatikollisen ja toimitin sen tuotekehittäjällemme ja pyysin siitä ”muumilimsaa” kahdeksan prosenttisena. Noin kolmen tunnin päästä kädessäni oli tuote, joka oli käymisteitse valmistettu, muumilimsan makuinen ja hiilihapotettu juoma. Tarvittaessa voimme toimittaa tästä näytteet arvioitavaksi, mikäli toivotte.
- Kuten tekstissä mainitaan ”**valmistustaparajoitus alkoholijuomasekoitusten osalta jättää vapautuvien markkinoiden ulkopuolelle pääosin juuri kotimaisia tuotteita**”

toisin sanoen uudistus heikentää suomalaisten tuottajien kilpailukykyä ja mahdollisuuksia toimia tässä kategoriassa.

2.1 Nykytila

2.1.1 Alkoholin kulutuksen ja haittojen yleinen kehitys

- Suomen alkoholikulttuuri on myös muuttunut mainitussa ajassa hyvin paljon funktionaalisesta alkoholin kuluttamisesta makuun perustuvaan, kulinaarisempaan suuntaan. Myös tämän vuoksi on alkoholilainsäädännön muutokset oikeansuuntaisia, koska alkoholilainsäädännön ”holhoavalle” aspektille ei enää ole vastaavaa tarvetta kuin vielä 80-luvulla.

2.1.2 Alkoholilain kokonaisuudistus 2018 ja sen vaikutukset

- Kuten tässä kappaleessa on mainittu, ei alkoholilainsäädännön keventävät muutokset aiheuta suoraan kuolleisuuden kasvua koko väestössä, vaan vaikutukset kumuloituvat väestöön, jolla on todennäköisesti ennestään haasteita alkoholin kanssa. Tämäkin viittaa siihen, että alkoholilainsäädäntöä voi keventää, mutta alkoholin kanssa kamppaileville tulisi kohdentaa entistä paremmin palveluita, joilla heidän tilannettaan voitaisiin parantaa.

2.2 Nykytilan arviointi

- Kappaleessa esitetään epätosi väite; **”Alkoholin saatavuuden lisääminen koskisi siten vain olutta, siideriä ja viiniä”** tämä ei pidä paikkaansa, koska on mahdollista edelleen tuoda markkinoille käymisteitse valmistettuja juomasekoituksia. Tämä ei siis poista ongelmaa, johon viitataan koko kappaleessa, eli juomasekoitusten saatavuuden paranemisen aiheuttamaan tyttöjen alkoholin käytön lisääntymiseen. Toisin sanoen tytöt tulevat saamaan tämän lakiuudistuksen myötä entistä helpommin 8%:sia käymisteitse valmistettuja juomasekoituksia tai ”limuviinoja” siinä missä olutta, siideriä ja viiniäkin.
- **”..kun taas tyttöjen suosikkeja ovat long drink-juomat, siideri ja väkevät juomat.”** eli tyttöjen suosikkijuomaksi on toisena listattu siideri ja tällä lakimuutoksella väkevien siiderien saatavuutta edistetään, mutta samalla syyllä tislattujen juomien saatavuutta rajoitetaan.
- **”..suojella haavoittuvia väestöryhmiä – erityisesti nuoria - alkoholinkäytön haittavaikutuksilta. Suomalaispoikien suosituin alkoholijuoma on olut..”** eli voitaneen päätellä, että tämän lauseen mukaisesti ja lakiesityksen sisältö huomioon ottaen suomalaiset pojat eivät ole haavoittuva väestöryhmä, jota tulisi suojella alkoholin haittavaikutuksilta.

3 Tavoitteet

- Hallitusohjelman tavoite uudistaa alkoholipolitiikkaa eurooppalaiseen suuntaan on todella hyvä ja kannatettava
- **”Hallituksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen.”** tämä ei kuitenkaan toteudu tämän lakialoitteen osalta, vaan päinvastoin on kilpailua vääristävä, koska se rajoittaa saatavuutta ja siten kilpailua valmistustavan mukaan.

4. Ehdotus ja sen vaikutukset

4.1. Ehdotus

- Tekninen kuvaus muutoksista oikeanlainen

4.2. Pääasialliset vaikutukset

4.2.1. Yleistä

- **”Lakiehdotuksen keskeisimmät vaikutukset liittyvät alkoholin saatavuuden lisääntymiseen sekä kilpailun lisääntymiseen alkoholin vähittäismyynnissä.”** kuten edellä mainittu uudistus vääristää kilpailua sekä heikentää suomalaisten toimijoiden kilpailumahdollisuuksia.

4.2.2 Taloudelliset vaikutukset

Julkinen talous

- Kuten tässäkin on mainittu, on alkoholilain uudistukset oluita suosivia. Alkoholiverotuksen keventäminen ja väkevien oluiden saatavuuden kasvattaminen on molemmat panimoteollisuutta suosivia toimenpiteitä, jotka eriarvoistavat kilpailua alkoholivalmistajien kesken.

Vaikutukset yrityksiin

- Kuten tekstissä on mainittu, tulee uudistus vahvistamaan PT-kaupan asemaa entisestään sekä lisäämään ulkomailla tuotettujen viinien asemaa PT-kaupan alkoholivalikoimassa. Toisin sanoen kotimaisten tuottajien kilpailuasetelma käy haastavammaksi.

Vaikutukset alkoholijuomamarkkinoihin, kilpailuun ja alkoholijuomien tuontiin

- **”Muutos kohtelisi siis eri tavoin käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia ja muulla tavoin valmistettuja alkoholijuomia – ja siten myös eri tavoin alkoholijuomia valmistavia elinkeinonharjoittajia kohdeltaisiin eri tavoin.”**tämän jälkeen seuraava lause on tässä kontekstissa päinvastainen **”Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta reilusta ja avoimesta kilpailusta...”** ja jatkona on

epätosi väite ***”Esityksen vaikutukset alkoholijuomien tuottajien väliseen kilpailuun voidaan olettaa olevan vähäisiä, mutta luonteeltaan pääosin kilpailua edistäviä.”***

- Lakiesityksen suoraselkäisin kappale on ***”Toisaalta samalla kun nyt ehdotettu muutos todennäköisesti lisääisi käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien myyntiä ja edistäisi kilpailua tältä osin, saattaa se osin tapahtua muulla tavoin valmistettujen alkoholijuomien kustannuksella. Tämä tarkoittaa, että samalla kun käymisteitse valmistettujen 5,5-8,0 % alkoholia sisältävien juomien myynti lisääntyisi, voisi muulla tavoin valmistettujen, samaa vahvuutta olevien juomien myynti laskea. Lisäksi pitkällä aikavälillä nyt ehdotettu muutos voi vaikuttaa kuluttajien osto- ja kulutuskäyttäytymiseen siten, että kuluttajat myös jatkossa suosisivat kyseisen vahvuisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia muulla tavoin valmistettujen alkoholijuomien kustannuksella. Tämän vuoksi olisi mahdollista, että vaikka Suomessa jossain vaiheessa mahdollistettaisiin myös 5,5-8,0 %:a sisältävien juomasekoitusten luvanvarainen vähittäismyynti, voisi kuluttajien osto- ja kulutuskäyttäytyminen olla jo muovautunut sillä tavoin, että kuluttajat suosivat tällöinkin käymisteitse valmistettuja kyseisen vahvuisia alkoholijuomia. Suomessa 5,6–8,0-prosenttiset juomasekoitukset eivät välttämättä ole muiden maiden näkökulmasta olennainen tuoteryhmä, eikä niiden ulkomaisuusaste todennäköisesti ole suurempi vaan ehkä ennemminkin pienempi kuin kauppoihin ehdotettavissa oluissa ja viineissä. Alkossa vuonna 2023 myytyjen juomasekoitusten kotimaisuusaste oli yli 90 % kun taas esityksessä myynniltään vapautettavat tuoteryhmät ovat taas nykyisin Alkon valikoimassa pääosin tuontituotteita. Oluissa hieman yli puolet Alkossa myydyistä oluista oli ulkomaisia ja viineissä tuontituotteiden osuus myynnistä on tätäkin suurempi. Lakiesityksen myötä kyseisten tuoteryhmien kotimaisuusasteet tuskin muuttuisivat merkittävästi esimerkiksi päivittäistavarakaupoissa Suomen valmistustaparoituksen haastajia ei siis välttämättä löydy ulkomailta, minkä vuoksi toimenpiteen ei arvioida suosivan Suomesta peräisin olevia tuotteita tai syrjivän jäsenvaltioiden kansalaisia.”***
- Toisin sanoen lakiuudistus syrjii tislamalla tehtyjä juomasekoituksia ja muuttaa pysyvästi kuluttajakäyttäytymistä panimoteollisuutta suosivasti sekä juomasekoituksia valmistavia yrityksiä syrjivästi. Samalla voidaan tässäkin todeta, että lakiuudistus syrjii erityisesti suomalaisia toimijoita.

Työllisyys- ja työelämävaikutukset

- Kappaleessa ei oteta huomioon lakimuutoksen mahdollisia haittavaikutuksia juomasekoitusyritysten työllisyyteen.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

- Ei kommentteja.

Vaikutukset kotitalouksien ja kuluttajien asemaan

- Kappaleessa mainittu oluen alkoholiverotuksen laskeminen ja muiden alkoholituotteiden verotuksen korottaminen vääristää entisestään kilpailua alkoholimarkkinassa.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

- Suomalaisten tuottajien asemaa heikentäessä, ympäristövaikutukset kasvavat.

4.2.4 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveysvaikutukset

- Lakimuutoksen ja alkoholiveromuutosten myötä voitaneen sanoa, että oluen merkitys suomalaisten terveyshaittoihin kasvaa.

Vaikutukset yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen

- Ei kommentteja

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

- ***”Juomasekoitusten jättämisen uudistuksen ulkopuolelle voidaan ajatella suojaavan erityisesti nuoria tyttöjä negatiivisilta vaikutuksilta alkoholin kulutuksessa. Toisaalta uudistus koskisi olutta, joka on nuorten poikien suosituin juoma, sekä siidereitä, jotka kuuluvat nuorten tyttöjen suosikkijuomiin. Näiden lisäksi miedot makeat viinit saattavat kiinnostaa myös alaikäisiä nuoria.”*** kuten aiemmin mainittu, on juomasekoitusten pois jättäminen monelta kannalta katsoen vaikka perusteluita; 1. Olut on poikien suosikkijuoma, eli poikien suojelun kannalta laki on ongelmallinen. 2. Siideri ja miedot viinit ovat myös nuorten tyttöjen suosikkijuomia, joten niiden saatavuutta parantamalla ja samalla nuorten tyttöjen suojeluun vetoamalla jätetään yksi juomalaji pois, on erittäin ristiriitaista. 3. Käymisteitse on mahdollista tehdä yhtä hyviä juomasekoituksia kuin tislaamalla. Toisin sanoen laki syrjii perusteettomasti valmistusmenetelmän mukaan eri juomakategorioita.

Sukupuolivaikutukset

- Ei kommentteja

5. Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

- Kyrö Distillery Company tukee hallitusohjelman linjausta, että Alkon asemaa ei muuteta, mutta alkoholilainsäädännössä tehdään vapautusta pienin askelin

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Ruotsi

- Ei kommenttia

5.2.2 Norja

- Tapaus E-9/00 on täysin rinnastettavissa tähän alkoholilain esitykseen. Täten on nähtävissä, että tämä laki rikkoo Euroopan talousalueen sopimusta ja tulee saamaan langettavan tuomion EFTA:n tuomioistuimesta.

5.2.3 Viro

- Ei kommentteja

5.2.4 Tanska

- Tämän hetken tilanne Tanskan PT-kaupassa on se, että siellä kauppa käyttää väkeviä alkoholituotteita sisäänheittotuotteina. Mikäli sisäänheittoalennukset lasketaan auki, voidaan nähdä, että ne ovat osin katteeltaan jopa negatiivisia. Tämä jos mikä on Suomen alkoholipolitiikan kannalta katsottuna ongelmallista ja tällaista tilannetta tulee välttää.

5.2.5 Muut EU-maa

- Ei kommentteja

6. Lausuntopalaute

- On huomioitava, että ilmeisesti yksikään 85:stä lausunnosta ei tukenut lakiesitystä tässä muodossaan, vaan lakimuutoksen hyväksyvätkin edellyttivät valmistustaparajoituksen poistamista.
- THL:n kommentti ”**Lisäksi THL toteaa esitetyn valmistustaparajoituksen osalta, ettei rajoituksen taustalla oleva alaikäisten nuorten suojelemisen tavoite huomioi poikia, eikä siten ole yhdenvertainen.**”
- KVV: ”**... terveysvaikutuksiltaan samanlaisten juomien sääntely tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti olla neutraalia.**”
- ”**Oy Hartwall Ab:n mukaan esitetyt toimenpiteet synnyttävät kilpailun näkökulmasta syrjivää kohtelua**”
- ”**MaRa kuitenkin katsoo, että yritysten yhdenvertainen kohtelu ja tasapuolisen kilpailun takaaminen ovat muutosta toteutettaessa tärkeää, eikä sääntelyssä tulisi kohdella eri tavalla saman vahvuisia alkoholijuomia.**”
- ”**Työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu kuitenkin varauksellisesti ehdotettuun valmistustaparajoitukseen ja toteaa lausunnossaan, että käyttötarkoitukseltaan yhtenevien ja alkoholipitoisuudeltaan saman vahvuisten alkoholijuomien myyntiä tulisi säädellä tasapuolisesti.**”

7. Voimaantulo

- Ei kommentteja

8. Toimeenpano ja seuranta

- Kyrö Distillery Company pitää jo syrjivänä tämän lakiuudistuksen henkeä ja mikäli tämä ulotettaisiin 15%:iin, olisi se tuhoisaa suurimmalle osalle Suomalaisia pientislaamoja.
- Mikäli viinit tulisivat ruokakauppoihin, kääntyy alkoholin ostot Alkoista PT-kauppaan, jolloin väkevien myynti romahtaa. Muutos ei olisi kestävä liioin Alkon myymäläverkostolle.
- Toisin sanoen, on pitäydyttävä joko nykyisessä, sallittava kaikki valmistustavat 8%:sella rajalla tai vapauttaa alkoholin myynti kerralla kokonaan.

9. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

9.1 Johdanto

- Ei kommentteja

9.2 Elinkeinovapaus

- EU-lainsäädäntöön viittaava kappale ei kuitenkaan sisällä mainintaa siitä, että Euroopan Komission lausunto ei ole lähtökohtaisesti hyväksynyt valmistustaparajoitusta, johon tällä lakiesityksellä pyritään.

9.3 Yhdenvertaisuus

- Perusteet elinkeinoharjoittajien syrjimiseen, eli juomasekoitusten rajoittamiseen tästä vapautuksesta, eivät ole valideja. Samaan aikaan siiderin ja matala-alkoholisten viinien saatavuutta parannetaan, joka on täysin ristiriidassa tyttöjen alkoholikäytön haittojen ehkäisyn kanssa. Toisin sanoen perusteita ei ole tälle syrjimiselle.

9.4. Oikeus sosiaaliturvaan

- Ei kommentteja

9.5 Vastuu ympäristöstä

- Ei kommentteja

9.6 Julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeuksien toteutuminen

- Ei kommentteja

9.7 Tavaroiden vapaa liikkuvuus

- ***”Komission mukaan ilmoitettuun luonnokseen perustuva toimenpide, eli alkoholijuomien valmistustaparajoitus, vaikuttaisi perustuvan puhtaasti***

- hypoteettisiin näkökohtiin. Komission ilmoituksen perusteella esityksen vaikutusarviointeja on täydennetty kuvaamalla selkeämmin, valmistustaparajoitukseen sisältyvän tavoitteen taustaa ja vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnissa on tuotu esille, että vaikka alkoholinkäyttö on nuorille haitallista juomalajista riippumatta, alaikäisten tyttöjen long drink -juomien suosiminen ensisijaisena juomalajina antaa aiheita olettaa, että entistä vahvempien long drink -juomien myynnin salliminen päivittäistavarakaupoissa todennäköisesti lisääisi tyttöjen alkoholinkulutusta.”*** Perustelu on ei ole paikkansapitävä vaan perustuu hypoteesiin, jonka toinen puoli on jätetty huomiotta.
- ***”Alkossa vuonna 2023 myytyjen juomasekoitusten kotimaisuusaste oli noin 92 %.”*** eli lakiuudistus syrjii suomalaisia tuottajia.

Lisätietoja lausunnosta;

Kyrö Distillery Company, Miko Heinilä

0408349835, miko@kyrodistillery.com